

## **Recenzja pracy doktorskiej Doroty Moliszewskiej**

**Zleceniodawca:** Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej w Krakowie

### **Dotyczy:**

Uchwały o wszczęciu dnia 8.12.2011 postępowania przewodowego dla mgr Doroty Moliszewskiej na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych-w dyscyplinie instrumentalistyka oraz wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej.

### **Podstawowe dane o Kandydatce**

- Dorota Moliszewska ur. 12 lipca 1973 roku w Dębicy

#### **Studia**

- Akademia Muzyczna w Krakowie w klasie fortepianu prof. Jerzego Łukowicza; dyplom ukończenia w 1997 roku.  
Mistrzowskie kursy pianistyczne pod kierunkiem prof. Haliny Czerny-Stefańskiej

#### **Praca**

- na roku dyplomowym 1996/97 asystentka w Katedrze Kameralistyki

od 1997 pracownik Akademii Muzycznej w Krakowie na stanowisku akompaniatora na Wydziale Instrumentalnym i Wokalno-Aktorskim. Bardzo bogata działalność dydaktyczna i koncertowa we współpracy z wokalistami. Przekłada się to na szeroką znajomość repertuaru wokalnego, co można stwierdzić na podstawie dokumentacji działalności koncertowej.

Pianistka (korepetytor) licznych kursów wokalnych w Polsce i za granicą.

Od 1998 nauczyciel w Zespole Szkół Muzycznych im. M. Karłowicza w Krakowie

#### **Nagrody i wyróżnienia**

- nagrody i dyplomy dla wyróżniającego się pianisty w Konkursach Wokalnych:  
XIII i XIV Konkurs Sztuki Wokalnej im. Ady Sari -2009, 2011  
X Konkurs Wokalny w Dusznikach-Zdroju -2010  
Konkurs Polskiej Pieśni Artystycznej w Warszawie -2010  
Nagrody Rektorskie w 2007 i 2010 roku.  
Nagrody Dyrektora Szkoły w latach 2000, 2007, 2009, 2010.

### **Ocena pracy doktorskiej**

Praca doktorska Pani mgr Doroty Moliszewskiej pod tytułem *Idea obrazu w twórczości fortepianowej i kameralnej Siergieja Wasiliewicza Rachmaninowa. Etudes-Tableaux (wybór)*,

*Fantaisie (Tableaux) op.5, Pieśni (wybór)* składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD oraz opisu dzieła, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem. Dzieło artystyczne jest prezentacją następujących utworów Sergiusza Rachmaninowa:

**Pieśni** (tytuły w transliteracji na alfabet łaciński)

1. Utro op. 4 nr 2
2. Nie poj, krasawica op. 4 nr 4
3. W mojej dusze op.14 nr 10
4. Sirień op. 21 nr 5
5. Zdjes charaszo op. 21 nr 7
6. Ostrowok op. 14 nr 2
7. Paljubila ja na pieczal swoju op. 8 nr 4
8. Kak mnie bolno op. 21 nr 12
9. Margaritki op. 38 nr 3
10. Wiesnnije wody op.14 nr 11

#### **Etudes -Tableaux**

Etude z op. 33 nr 7 Es dur

Etude z op. 39 nr 2 a moll

Etude z op. 39 nr 7 c moll

Etude z op. 39 nr 9 D dur

**Fantaisie (Tableaux) op.5** na dwa fortepiany

Partnerkami w nagraniach pieśni są: Agnieszka Monasterska ( poz.1,2,3), Sylwia Olszyńska (nr 4,5,6) oraz Olga Rusin ( 7,8,9,10).

W *Fantaisie op. 5* partię drugiego fortepianu kreuje Monika Wilińska-Tarcholik. Szkoda, że te ważne informacje, zapewne przez niedopatrzenie, nie znalazły należnego in extenso miejsca na odpowiedniej stronie pracy. Zostały wplecione w tekst opisu dzieła artystycznego, co nie ułatwiało ich odszukiwania „na zawołanie”.

Powyższe zestawienie pozwala dostrzec, jak bogaty i różnorodny materiał stanowi podstawę pracy doktorskiej w dwóch obowiązujących elementach: dzieła artystycznego i jego opisu. Doktorantka udowodniła, że w obu odsłonach pracy ma wiele do powiedzenia. Udźwignęła ciężar przekonującej artystycznie i warsztatowo wypowiedzi w utworach kameralnych i pozycjach z literatury solowej.

Jest oczywiste, że specyfika wieloletniej działalności stricte kameralnej bez regularnej praktyki koncertowej solo - a taka jest profesjonalna codzienność Pani mgr Doroty Moliszewskiej - nie ułatwia mierzenia się z repertuarem z najwyższej półki pianistycznej literatury wirtuozowskiej. Tym bardziej trzeba więc docenić odwagę Kandydatki w kwestii wyboru utworów i podziwiać muzyczne efekty tej decyzji.

Wszystkie propozycje interpretacyjne mają związek z bogactwem treściowych skojarzeń Doktorantki, które zamieściła w V rozdziale opisowej części pracy. To bardzo ważny całościowy walor pracy, której celem jest między innymi wykazanie zależności między sugestią zawartą w obrazie i słowie a warstwą muzyczną w prezentowanej twórczości Rachmaninowa.

Sprawny warsztat pianistyczny, wrażliwość kolorystyczna, umiejętność przekazywania różnorodnych emocji są głównym wyróżnikiem dzieła artystycznego, zwłaszcza w utworach kameralnych. Na osobną uwagę zasługuje również aspekt agogiczny, który w moim odczuciu jest esencją muzykalności i dobrego smaku. W utworach kameralnych jest często uzależniony od współwykonawcy i wymaga doskonałego wyczucia pianisty, jak w takich momentach uniknąć sztuczności we własnej partii. W większości utworów Pani Dorota Moliszewska radzi sobie z tym elementem interpretacji bardzo dobrze. Przykładem dobrego operowania czasem w partii fortepianu są między innymi pieśniami *Utro*, *Sirień* i *Zdjes charaszo*. Fluktuacje tempowe są tu dyskretne i bardzo naturalne. Mam wrażenie, że pieśni są gatunkiem muzycznym, w którym pianistka się czuje bardzo pewnie i inspirująco, a jej doświadczenie przekłada się również na dobre

samopoczucie wykonawczyń partii wokalne. Kreatywna rola pianistki ujawnia się również w często przez kompozytora stosowanych zakończeniach pieśni powierzonych tylko fortepianowi. Kolejne dzieło, które znalazło się na płycie- Fantaisie op. 5- Pani Dorota Moliszewska zalicza również do utworów typowo programowych. Inspirację i wskazówkę nadającą kierunek interpretacji znajduje w tytule i poetyckim motto, którymi jest opatrzona każda część. Wykonanie cechuje bardzo dobra kameralna współpraca pianistek; w obu partiach słychać staranność w oddaniu wszystkich, również tych najbardziej subtelnych niuansów i sugestii kompozytorskich. Jest to zadanie niełatwe wobec narracji budowanej często (w pierwszych trzech częściach) na bardzo długich płaszczyznach w dynamice p-pppp!!! Czytelne oddanie wszystkich „drgnięć duszy”, efekty kolorystyczne i doskonały balans pomiędzy partiami to tylko niektóre z walorów wykonania. Dla recenzentki tej pracy najbardziej poruszający był końcowy fragment II części „I noc...i miłość”, piękny w sferze brzmieniowej i wyrazowej. Nie kwestionuję faktu, iż odczytanie intencji kompozytora i wachlarz możliwości interpretacyjnych nawet w utworach programowych jest szeroki. Taki pogląd wyraża również Doktorantka. Z tej przyczyny powstrzymam się od wskazania, które motywy, czy tematy mogłyby mieć inny charakter czy znaczenie. Pragnę jedynie zwrócić uwagę na niebezpieczeństwo skracania narracji, stosując (momentami) nadmierne wygaszanie: dynamicznie i wyrazowo powtarzających się takt po taktach motywów. Falowanie dynamiczne jest pożądane, byleby nie zawsze prowadziło do skracania długiej myśli w przebiegu horyzontalnym.

Ostatnia grupa utworów – obrazów prezentowanych na płycie, czyli czterech Etudes-Tableaux, ma pozycję wyjątkową. To cztery z pięciu etiud, które w twórczości Rachmaninowa posiadają tytuły literackie, co Doktorantka wykorzystała jako podpowiedź interpretacyjną.

W tych trudnych technicznie utworach pianistka nie skupia się wyłącznie na stronie warsztatowej. Niezależnie od poziomu trudności, szuka głębszych treści i sposobów ich przekazania. Jak miemam, jest to jeszcze jeden obok pracy pisemnej wyraz fascynacji językiem kompozytorskim Rachmaninowa. W detalach wykonania Etudes-Tableaux jest wiele walorów – przykładem może być sprawna technika akordowa. Brakuje natomiast wyrazistych różnic w artykulacji pomiędzy wartościami sfz a tymi bez akcentów a także artykulacji staccato, która w zestawieniu z dźwiękami poco legato czy legato brzmi niemal identycznie (Etude Es dur op.33 nr 4). W Etude a-moll op. 39 nr 2 pianistka oddała zgodnie z założeniem klimat niepokoju i na ogół wyraziście prowadziła motyw Dies Ire w lewej ręce. Pojawiają się jednak momenty, w których ćwierćnutowa wartość wspomnianego motywu jest brzmieniowo „niedonoszona” i pozostałe dźwięki trioli zyskują większe znaczenie.

Nagranie na płycie CD stanowiące dzieło artystyczne pracy doktorskiej, niezależnie od powyższych uwag zasługuje na najwyższe uznanie przede wszystkim z racji wyboru prezentowanych dzieł, bez których nie powstałaby dysertacja w pełni ujmująca zagadnienie założone w tytule pracy. Również wartość artystyczna nagrania nie podlega dyskusji.

**Opis dzieła artystycznego** stanowi komplementarną część całej pracy doktorskiej. Jego trzon stanowi trzy pięć rozbudowanych rozdziałów: Muzyka i sztuka rosyjska XIX wieku; Idea obrazu w muzyce rosyjskiej; Siergiej Wasiljewicz Rachmaninow- portret twórcy; Idea obrazu w muzyce S.W.Rachmaninowa; Dobór środków wykonawczych potrzebnych do zobrazowania intencji kompozytora.

Główna część pracy jest poprzedzona Streszczeniem w języku polskim i angielskim (Summery) oraz Wprowadzeniem. Pracę wieńczy Zakończenie, Lista bibliograficzna i Załącznik, który jest kopią materiałów nutowych utworów zarejestrowanych na płycie CD.

Rozdziały mają bardzo uporządkowaną strukturę. Tytuły licznych podrozdziałów sygnalizują logiczną segmentację zagadnień. Ich rozwinięcie pozwala na głębokie poznanie sytuacji społecznej, politycznej i kulturowej z epoki poprzedzającej czasy Rachmaninowa. Autorka przywołuje wielkie nazwiska rosyjskich malarzy, poetów i prozaików, których dziełami nieco później inspirował się kompozytor. Wiele z tych utworów prezentuje w oryginale (zapisanym

cyrylicą), obok umieszczając tłumaczenia na język polski i nie zapominając nigdy o podaniu nazwiska autora i tłumacza. W przypadku dzieł malarskich, korzystnym zabiegiem dla zrozumienia fascynacji malarskich Rachmaninowa jest umieszczenie w pracy kolorowych zdjęć omawianych obrazów. Kolejny wnikliwie napisany podrozdział jest poświęcony nurtom i tradycjom w muzyce rosyjskiej. Pomaga on zrozumieć, jaki był rodowód stylu kompozytorskiego Rachmaninowa, co logicznie doprowadziło autorkę do zanalizowania idei obrazu w muzyce rosyjskiej.

Biografia kompozytora jest bardzo obszerna. Autorka przytacza wiele szczegółów, które nie są obecne w obiegowej wiedzy o kompozytorze. Wybór przywołanych na podstawie źródeł wypowiedzi kompozytora i jego sławnych niejednokrotnie przyjaciół jest niezwykle celny i głęboko zapada w pamięć czytelnika.

W całej pracy wyczuwa się emocjonalny stosunek Doktorantki do samej muzyki i jej twórcy. Jeden z bardziej poruszających fragmentów pracy, to argumentacja (o zabarwieniu polemicznym) w obronie wartości twórczej spuścizny kompozytora, którego muzyki przez wiele lat nie doceniano.

Najważniejsze dwa ostatnie rozdziały pracy autorka poświęca już bezpośrednio dziełom części artystycznej pracy w kontekście idei Rachmaninowskich utworów-obrazów, ich wielowymiarowości i symboliki. Analiza treści wszystkich nagranych utworów oraz sugestie interpretacyjne są budowane na odwoływaniu się do różnych stanów emocjonalnych i głębszych podtekstów nastroju. Rozległość i różnorodność tych emocji można podziwiać w słownym opisie, który niewątpliwie musiał wyjść spod pióra osoby muzycznie (i nie tylko muzycznie) wrażliwej.

Na podkreślenie zasługuje także bardzo dobry język dysertacji, logika wywodów i czytelne przypisy.

## Konkluzja

Obszerna i interesująca praca doktorska Pani mgr Doroty Moliszewskiej powstała jako rezultat bardzo czytelnej fascynacji Doktorantki postacią i twórczością Sergieja Rachmaninowa. Głęboka i wnikliwa analiza dzieł, mających ścisły związek z zakresem tematyki wyznaczonej w tytule pracy ma niepodważalny walor wzbogacenia niezbyt obszernej rodzimej literatury w tym obszarze tematycznym. Sposób ujęcia zagadnień interpretacyjnych w obu częściach pracy może być dla instrumentalistów zainteresowanych twórczością kompozytora cennym wsparciem w odkrywaniu jej znaczenia i wskazaniem kierunku poszukiwań wykonawczych. Profesjonalny poziom artystycznej części pracy i jej opis świadczą o wysokich kwalifikacjach intelektualnych i artystycznych Doktorantki.

Stwierdzam, że Dorota Moliszewska rozwiązała wszystkie założone zagadnienia artystyczne i wykazała się wysokim stopniem poziomem profesjonalizmu. W ten sposób spełniła bez zastrzeżeń wymagania *art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku*.

**Pracę doktorską mgr Doroty Moliszewskiej przyjmuję.**

Prof. dr hab. Maria Szwajger-Kuślakowska